

EN HILSEN TIL H. P. HANSSEN

AF

H. LAUSTEN-THOMSEN

DR. MED., AMTSLÆGE I TØNDER AMT, TØNDER

★

Louis Levy har tilegnet H. P. Hanssen et af sine børnerim, som han kalder „Hjertet“. Det lyder:

„Et hjerte banker dag og nat,
jeg lytter tit dertil.
Det er så trofast, hjertet,
det vil, det vil, det vil.
Det banker lystig i sin krog,
tit undres jeg derpå.
Og spørger jeg, så svarer det:
Jeg må, jeg må, jeg må!“

Således har H. P. Hanssens gerning været i Sønderjylland, han har villet og måttet. Først har han måttet. Hans slægts historie og hans oprindelse, hans hjem og hans opvækst, hans barndom og ungdom har sat ham selvsagt ind i arbejdet. Han har måttet gå den foreskrevne vej, udføre det foreliggende arbejde. Der har været noget naturbestemt over ham; tvivlen stikker sjældent eller aldrig sit hoved frem i hans minder. Dermed hænger hans historiske interesse naturligt sammen, stærk nok til at bære nye tanker og gerning, styrket ved den nære forbindelse med det nationale arbejde, der er H. P. Hanssens store og historiske dåd.

Som få har H. P. Hanssen været bundet af sit lands og sin slægts fortid. Han begynder sine minder: „Min Slægt har brede Rødder i Sønderjylland. Stærkest forgrenede er de i Sundeved. Min Tipoldefader ligger begravet paa Dybbøl Kirkegaard.“ Dèr begynder, hvad han selv ved at fortælle om sin vej. I sit hjem oplevede han 1864; skønt han har været for ung til selv at kunne huske ulykkesåret, har dets skygge hvilet over hans barndom:

„Disse Fortællinger om Krigen, hvor har de dog i min Barndom hørt til mit

daglige Brød!“ Det var stedets tale, det var slægtens sind, der prægede hans udvikling, der skrev på hans vej: Du må, du må, du må!

Så bliver han voksen, han har lyttet til begge dele, og så stærkt er hans hjerte fyldt af mindernes selvfølgelige rigdom, af Sundeveds danske sind, at dets tale bliver til: Jeg vil, jeg vil! Og ud fra denne tale søger han at dygtiggøre sig. Fra friskolen i Hejls husker han bedst Lorenz Birkedals historieundervisning. Mørk Hansens bog om „Sønderjydernes Kamp for Modersmaalet“ og Allens „Det danske Sprogs Historie i Sønderjylland“ får betydning for den unge mand.

I en af sine første, måske i sin aller første avisartikel i „Dybbølposten“ skriver H. P. Hanssen om Danmarks historie: „Spørg os, hvad vi har til fælles med Danmark, da kan vi svare: Da aabner der sig for os et uudtømmeligt Væld af rige Fædreminder, herligere og herligere, jo mere vi vider Synet mod vor Oldtid graa.“ Han fortæller, hvor forbavset C. P. Wolff blev ved en vinteraften at finde ham fordybet i et værk om Roms historie. H. P. Hanssen har i et tit holdt, meget åndfuldt og stærkt personligt præget foredrag om A. D. Jørgensen skildret denne som våbensmeden, der dannede de blanke sværd til den nationale kamp. Selv har han i fuld forståelse af dens værd og tillid til dens brug iført sig den historiske videns gode rustning til den kamp, der skulde blive hans. Det er ikke nok at måtte og at ville, det gælder også om at kunne. Det opnås kun igennem arbejde, og en ikke lille del af H. P. Hanssens ungdomsarbejde var tilegnelse af den viden — historisk, juridisk, nationaløkonomisk, politisk, som han kunde bygge sin gerning på.

I 10 år, fra 1887 til 1897, stod H. P. Hanssen i nær forbindelse med A. D. Jørgensen „og følte sig som hans elev“. I nærmeste samarbejde med ham skabtes „Sønderjydske Aarbøger“, hvis første bind udkom 1889, „udgivne af H. P. Hanssen-Nørremølle, Gustav Johannsen og P. Skau“. Det var Hanssen, der gjorde det daglige arbejde, han var teknikeren og den ansvarshavende overfor de tyske myndigheder, medens A. D. Jørgensen var „uden at træde frem for Offentligheden den altid virksomme indflydelsesrige Medredaktør“. Ingen har været flittigere medarbejder ved årbøgerne end H. P. Hanssen. Hans artikler og afhandlinger spænder i årenes løb over mange områder, tiest er det meddelelser og bearbejdelser af statistik, der er hans emne, sat i nationalitetskampens tjeneste, skrevet som en del af hans nationalpolitiske arbejde.

Thi i disse år før krigen — fra 1888 til 1914 — står Hanssen i dagens stræb, i uafladeligt nationalt og politisk arbejde. Da organiserer han, skriver, taler, forhandler. Da er ingen som han hele landsdelens tillidsmand, da har få en så stor venskabs- og bekendtskabskreds som han. Kanhænde Gustav Johan-

sens folkelige yndest kunde give sig stærkere udslag, måske var Jessens pen skarpere, ingen gjorde trofastere arbejde, ingen bar større del af dagens byrde. Vælgerforeningens dannelse var hans første nationale bedrift. Få år senere var han med i det forberedende arbejde for „Den nordslesvigske skoleforening“, skrev dens første love, var den stærkeste talsmand for foreningens oprettelse på det stiftende møde i Skærbæk den 30. november 1892, og han var i disse år medlem af bestyrelsen for alle de tre store nationale foreninger i Sønderjylland: „Vælgerforeningen for Nordslesvig“, „Foreningen til det danske sprogs bevarelse“ og „Den nordslesvigske skoleforening“.

Ved siden af sit daglige bladlige arbejde ved „Hejmdal“, som H. P. Hanssen havde overtaget i 1893, var Hanssen som ingen anden sine folkefællers rådgiver i hele Nordslesvig, han var medlem af kredsdagen i Åbenrå, og han blev i mange år vor repræsentant i Prøjsens landdag og Tysklands rigsdag. Frejdig og flittig, båret af sit folks tillid, selv bærer af dets bedste tanker. Tavs, når der taltes højt om håb, ihærdig i arbejde for dets udfoldelse. Medens han selv i skrift var med til at fæstne Sønderjyllands historie, gjorde hans gerning hjemme og i den fremmede hovedstad hver dag landets historie rigere. Igennem de trange år og midt igennem den aller mørkeste tid blev han et samlingsmærke, som det kun undes de aller færreste. Bosat i Åbenrå by gjorde han hver dag i sin gerning og sin livsførelse Junggreens ord af oktober 1868 til virkelighed: „Gensidig trøste, styrke og opmuntre hverandre, værne om vort sprog med alle til vor rådighed stående midler og på enhver lovlig måde vise, at vi holder fast ved vort håb, det vilde være opgaven, og den ånd, der er vågnet i vort folk, er os borgen for, at den vilde blive fyldestgjort.“

Naturligt og i alle henseender fyldende pladsen stod Hanssen i den række udmærkede mænd, der blev det bundne Sønderjyllands ordførere, klog i overlæg, udholdende i gerning, æggende og støttende, brydende modstand, tryk i sit eget væsen, vennsæl mod andre. Aldrig skal det glemmes, hvorledes han i de onde år var til trøst for de trængende, til lise for dem, der led.

Og en dag i oktober 1918 nåede han at blive tolk for hele sit folks længsel og dyreste håb. Da krævede han i den tyske rigsdag som repræsentant for den danske befolkning i Nordslesvig i rettens og retfærdighedens navn udførelsen af Pragfredens § 5 og derved ved den forestående fredsslutning det nordslesvigske spørgsmåls endelige løsning på grundlag af folkenes selvbestemmelsesret . . . „Thi retfærdighed ophøjer et folk“.

Den dag knyttede H. P. Hanssen tråden tilbage til Hans Andersen Krügers gerning. Som han havde stået ene i Rensborg og vidnet om sønderjydsk dansk-

hed, stod Hanssen nu over for den tyske rigsdag og talte om Krügers gamle emne, men talte med større myndighed, med større virkning og større lykke. Kort tid efter stod han på „Folkehjem“ i Åbenrå og vidnede om den kommende folkelykkes gry.

H. P. Hanssen har altid levet stærkt med i nordisk åndeligt liv; han har holdt utalte foredrag i Sønderjylland om litterære emner, om Mads Hansen, om Bjørnson — så vidt spændte hans optagethed på dette område. Hans danskhed er en overlevering, glødet i dansk tankes esse, uopløseligt sammenvokset med dansk sind.

Stejlt stod han på sit stade, rokkedes ikke fra, hvad han holdt for rigtigt og gavnligt; kun efter det rettede han sig. Han mødtes tit af modsætninger, der kunde ikke rejses tvivl om hans sinds renhed, om hans higen efter retfærd. Således førte han sit folk ind under Danmarks flag, lagde Sønderjylland ind til Danmarks hjerte, mødtes med jubel og hæder af det danske folk. Således blev han i genforeningstiden atter organisator, tilrettelægger, hjælper og rådgiver, sad med ære i kongens råd.

Og medens årene gik under Danmarks styre, var han endnu sit folks grænsevagt, var han med til at lede Sønderjylland ind i ny tryghed, var han stadig i forreste række, når nye opgaver kaldte. Som en selvfølge blev han Sprogforeningens formand, leder han hvert år Landeværnets årsmøder, er med i økonomiske og sociale foretagender, skabte og leder han det nye „Historisk samfund for Sønderjylland“ og kaldte atter „Sønderjydske Aarbøger“ til live. I disse år har han samlet sine historiske og politiske afhandlinger, har udgivet sine dagbøger fra krigen og har i to bind minder fortalt om sin vej og sit virke. Han har der fortalt sin egen historie og dermed et stort og smukt kapitel af Sønderjyllands historie, en fortælling om troskab og fædrelandskærlighed, om uselvsk arbejde og brændende ildhu, fortalt det jævnt og redeligt og derfor således, at denne fortælling sent vil glemmes.

Endnu lever og virker H. P. Hanssen iblandt os, årvågen og rede til at løfte sin del af dagens ansvar og byrde, ukuelig frisk og i åndelig vækst op under de hvide år. Når han en gang ikke er mere, vil hver af os være fattigere.

Naturligt bringer da „Sønderjydske Aarbøger“ tak, hilsen og gode ønsker fra de to gamle nationale foreninger, Sprogforeningen og Sønderjydsk skoleforening, og fra „Historisk samfund for Sønderjylland“.

Tit har „Sønderjydske Aarbøger“ bragt bud og vidnesbyrd fra gamle dage. I dag tolker de en hel befolknings sindelag, dens tak og ønsker for H. P. Hanssen.

Han har måttet, han har villet, han har kunnet gøre vor tids største gerning i vort lands tjeneste.

Hans værk vil gro i Danmarks historie, hans navn og minde vil leve og æres, så længe der er mennesker til, der taler dansk.

Kære H. P. HANSEN!

„Sønderjydske Aarbøger“ lægger i dag et festskrift i Din hånd. Med det følger vor dybeste ærbødighed, vor inderligste tak og hengivenhed og vore ønsker om alt det gode, der kan times et menneske.
